

The Eagle

Eer en vriendschap aan de rand van het Romeinse Rijk

Rosemary Sutcliff, de moeder van het moderne psychologische historische jeugdboek, schreef in 1954 *De Adelaar van het Negende*. Van het boek werd al in 1978 een televisieserie gemaakt. Nu is het ook verfilmd.

Hans Pols is
redacteur van Kleio

Met het voorlezen van een natuurbeschrijving probeerde ik mijn klasgenoten geestdriftig te maken voor de boeken van Sutcliff. Ik was net dertien jaar en gegrepen door de historische boeken die ik van haar in de bibliotheek kon vinden: *De Adelaar van het Negende* en *Om het rood van de krijger*. Ik weet niet of ik met mijn boekbespreking duidelijk heb kunnen maken wat mij in haar boeken zo aansprak: de heldere beeldende stijl, de *round characters* van de hoofdpersonen, het gelaagde plot, de voorzichtig voelbare seksualiteit - of denk ik dat laatste er nu maar bij? - en de historische setting. Ik zal het wel hebben aangevoeld, maar ik geloof niet dat ik dat toen allemaal zo onder woorden kon brengen en ik denk ook niet dat mijn klasgenoten direct na

mijn bespreking vol enthousiasme naar bibliotheek of boekhandel zijn gerend. In mijn spreekbeurt zal ik me wel beperkt hebben tot de grote lijn van het verhaal en het voorlezen van dat ene fragment. Maar toen ik bij de voorbereiding van het schrijven van dit stukje weer in *De adelaar van het Negende* begon te lezen kwamen alle eerder opgedane indrukken terug.

Verdwenen legioen

Sutcliff is bij het schrijven van het boek uitgegaan van twee historische gegevens. Het eerste is dat in 117 na Chr. een Romeins legioen, het Negende, dat gelegerd was in Eboracum (het huidige York in Engeland) naar het noorden trok om daar een opstand de kop in te drukken onder de Caledonische stammen, die woonden waar nu Schotland ligt. Van dat legioen is nooit meer wat vernomen. De tweede historische gebeurtenis is de vondst van een Romeinse adelaar in Silchester (Zuid-Engeland) aan het einde van de negentiende eeuw. En al staat nu vast dat de adelaar nooit gebruikt is in het Romeinse leger als veldteken, laat staan dat het de adelaar was die bij het Negende hoorde, toch was het voor Sutcliff een interessant gegeven. Want elk Romeins legioen had zijn eigen adelaar (aquila) als *signum legionis*. Zolang dat veldteken in handen van de Romeinen was

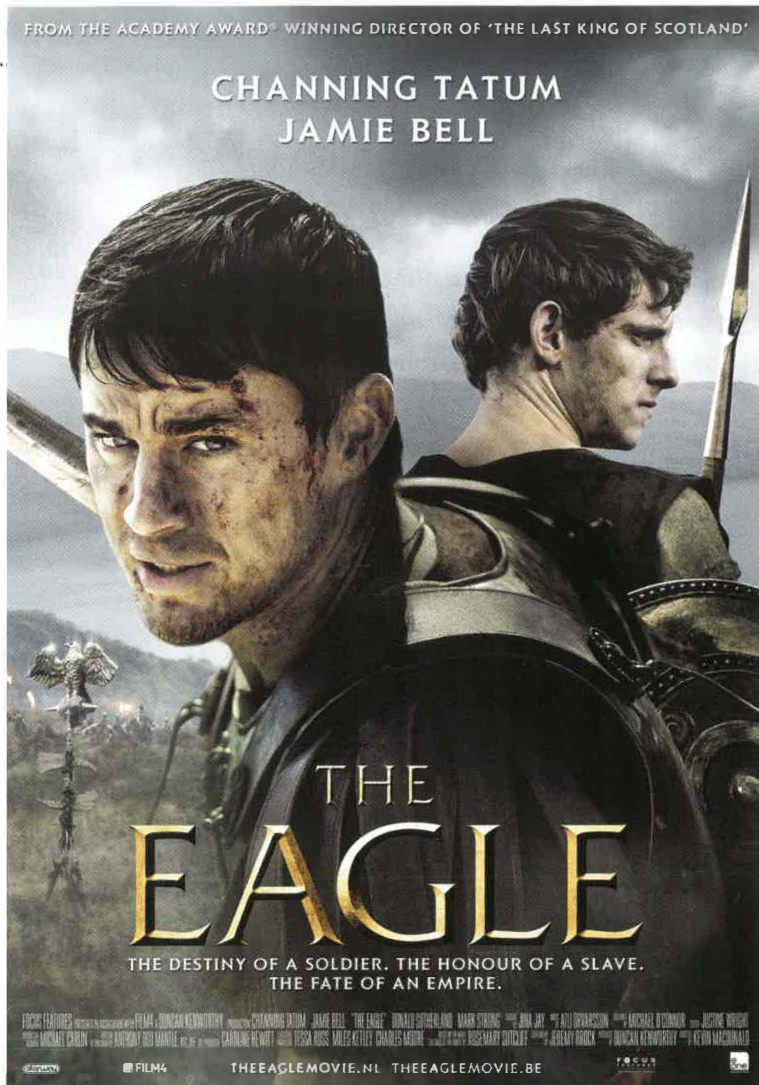
bestond het legioen nog, al waren alle manschappen gesneuveld. Maar raakte de adelaar in de strijd kwijt, dan betekende dat het einde van het legioen; de manschappen die overbleven werden over de andere legioenen verdeeld.

Ereplicht

De film, die in grote lijnen het verhaal van het boek volgt, begint met de aankomst van de centurio Marcus Aquila in Britannië. Hij moet met zijn cohort van 600 man Gallische hulptroepen een buitenpost aan de noordgrens van het Romeinse Rijk bemannen. Maar eigenlijk is hij maar met één doel naar het noorden van Britannië gekomen: uitzoeken wat er met het Negende Legioen, waarvan zijn vader Flavius Aquila het eerste cohort aanvoerde, is gebeurd en de adelaar van dat legioen vinden om daarmee de eer van het legioen en die van zijn vader te herwinnen.

Bij een aanval op zijn garnizoen door Keltische stammen raakt hij ernstig gewond. Hij wordt onderscheiden, maar omdat hij maar gedeeltelijk herstelt van zijn verwondingen aan zijn been krijgt hij eervol ontslag uit het leger. Tijdens zijn herstel logeert hij bij zijn oom Aquila in Calleva (het huidige Silchester). Wanneer hij als toeschouwer aanwezig is bij een gevecht in een amfiteater, redt hij het leven van de krijgsgevangenen

slaaf Esca. Waarmee hij, zonder dat zelf te beseffen, deze zoon van een Brits stamhoofd de ereplicht oplegt hem te helpen. En dat terwijl die als Kelt de Romeinen als indringers en onderdrukkers beschouwde. Wat ze in zekere zin natuurlijk ook waren.

Naar het woeste noorden

Samen met Esca trekt Marcus naar het noorden om in de afgelegen hooglanden achter de Muur van Hadrianus, waar de Caledonische stammen wonen die het Negende Legioen verslagen hebben, uit te zoeken wat er met zijn vader en zijn mannen is gebeurd. En om de adelaar te vinden. Zijn oom heeft geen enkel vertrouwen in de onderneming; hij is er van overtuigd dat geen enkele Romein aan de noordkant van de grens van het rijk kan overleven. Na weken van omzwervingen in het woeste noorden ontmoeten

Esca en Marcus Guern, een van de weinige overlevenden van het Negende Legioen, die opgenomen was door een plaatselijke stam. Van hem horen ze dat het Negende in een hinderlaag was gelopen en dat vrijwel alle manschappen gedood waren. Het volk van de Seal heeft de adelaar meegenomen. Marcus en Esra besluiten naar de Seal te gaan. Esra wordt herkend als zoon van een stamhoofd. Hij zegt dat Marcus zijn slaaf is. Ze vinden de adelaar en vluchten ermee weg. Uiteindelijk kunnen ze met hulp van Guern aan de Seal ontkomen.

Eerlijk gezegd vond ik de film wat tegenvallen. De karakters zijn eendimensionaal geworden, het aantal verhaallijnen beperkt. Zo kwam ik Cottia, het Keltisch meisje dat Marcus in Calleva leert kennen - 'voorzichtig voelbare seksualiteit' - dat evenals Esca worstelt

The Eagle (2011), 114 min.

Regisseur: Kevin Macdonald (*The Last King of Scotland*)

Distributeur: E1 Entertainment Benelux

■ **Cast:**

Channing Tatum: Marcus Aquila

Jamie Bell: Esca

Donald Sutherland: Aquila

Mark Strong: Guern

■ **Boek:**

Rosemary Sutcliff, *De Adelaar van het Negende* (filmversie),

Leopold: Amsterdam 2011, 327 blz.

Bruikbaar in de klas zijn vooral fragmenten uit de eerste drie kwartier van de film:

- De eerste vijftien minuten waarin het leven in een Romeinse *castellum* in een uithoek van het Romeinse Rijk duidelijk wordt. Goed zichtbaar zijn het poortgebouw, de wallen en de gracht, de soldatenvertrekken en het onderhoud ervan, de training van de soldaten, het Mitra-altaar.
- Het volgende fragment met de nachtelijke aanval en de door de Romeinen gebruikte verdedigingstactiek.
- De daaropvolgende aanval overdag; de stamleider die de Romeinen ervan beschuldigt dat zij het land van de Kelten gestolen, hun zonen gedood en hun dochters onteerd hebben. De Romeinse uitval waarin gebruik wordt gemaakt van een *testudo* (schildddak).
- Na ongeveer 25 minuten; het gladiatorengevecht in een houten amfitheater in de provincie (Calleva) waar Marcus het leven redt van Esca.
- Daarna het leven in de villa van Marcus' oom in Calleva; operatie aan Marcus' been, ontmoeting met de plaatselijk Romeinse elite, de inrichting van de villa.
- Na ruim 40 minuten de Muur van Hadrianus, Marcus en Esca verlaten de beschaafde wereld.

met het leven in twee culturen, niet meer tegen. Maar de beelden zijn prachtig; schitterende natuuroopnamen, goede gevechtscènes en fraaie inkijkjes in Romeinse woningen en versterkingen. Al met al is *The Eagle* niets meer en niets minder dan een onderhoudende historische avonturenfilm geworden. Maar het boek is beter. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat de film geen goed bruikbare fragmenten voor in de klas bevat. Want die zijn er zeker (zie kader). ■